

ФОРМУВАННЯ ІНФОМЕДІЙНОЇ ГРАМОТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Дмитро Завгородній,

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
спеціальність Професійна освіта,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,
Харків, Україна

<https://orcid.org/0009-0005-1069-9059>

(науковий керівник – доктор педагогічних наук, доцент
Ірина Таможська, <https://orcid.org/0000-0003-0865-2380>)

Анотація. У статті підкреслено значущість інфомедійної грамотності для професійного розвитку майбутніх фахівців. Зазначено, що інтеграція цифрових технологій в навчальні програми та сучасні методи сприяють розвитку в здобувачів освіти інфомедійної грамотності, основою якої є критичне мислення.

Ключові слова: інфомедійна грамотність, професійна підготовка, цифрова освіта, критичне мислення

Abstracts. The article highlights the importance of information and media literacy for the professional development of future specialists. It emphasizes that the integration of digital technologies into educational programs and modern teaching methods contributes to the development of information and media literacy among students, with critical thinking being its foundation.

Keywords: *information and media literacy, professional training, digital education, critical thinking*

Професійне навчання є інтегративною системою, яка передбачає розвиток спеціалізованих знань, практичних умінь, цінностей та особистісних характеристик. Синтез цих елементів дає змогу майбутнім фахівцям чітко визначати цілі й реалізовувати їх в професійній діяльності (I. Tamozhska, R. Chubuk, V. Pienov, N. Myroshnychenko, L. Prokofyeva; 2024) [4]. Варто зауважити, що для сучасного суспільства характерним є швидкий розвиток інформаційних технологій, що змінює підходи до професійної діяльності / освіти. Майбутні фахівці повинні володіти не лише вузькопрофесійними знаннями, а й навичками роботи з інформаційним матеріалом (структурування, узагальнення, порівняння, зіставлення, аргументування, інтерпретування, критичного аналізу даних, виокремлення головної думки, формулювання власного погляду на дискусійне питання тощо).

Одним із ключових компонентів інфомедійної грамотності є критичне мислення. В умовах «інформаційного перевантаження» здатність відрізнити достовірну інформацію від фейкової, аналізувати різні джерела та виявляти маніпуляції є необхідною компетенцією. Нестача цих навичок може призводити до поширення дезінформації, що має негативний вплив на професійну діяльність фахівців у будь-якій сфері.

Важливим аспектом є цифрова грамотність, що передбачає вміння використовувати сучасні технології для обробки, збереження / аналізу інформації. Це включає роботу з базами даних, алгоритмами машинного навчання, а також основи кібербезпеки та захисту персональних даних. Опанування цифрових інструментів дозволяє майбутнім фахівцям ефективно аналізувати / перевіряти інформацію, створювати якісний інформаційний контекст.

Цифрові технології сприяють розвитку навичок самостійного пошуку інформації, критичному аналізу джерел (навчальних / наукових), ефективному використанню трансльованих знань для вирішення дидактичних завдань у підготовці майбутніх фахівців

(O. Borzenko, I. Tamozhska, O. Varhata, L. Hetmanenko, V. Shevchuk) [3].

Значним викликом сучасного інформаційного суспільства є поширення фейкових новин та маніпулятивних матеріалів. У цьому контексті медіаграмотність стає важливим елементом освіти, що допомагає формувати здатність до критичного аналізу медіаконтенту, оцінки його достовірності та розуміння цілей авторів інформаційних матеріалів. В освітні програми потрібно включати спеціальні дисципліни, які допоможуть здобувачам навчитися розпізнавати маніпуляції та протистояти «інформаційним загрозам».

Викладачі ЗВО, які активізують наявні / «конструюють нові» знання (педагогічного, предметного, технологічного змістів), здатні вносити певні зміни в «контекст своїх дій», що позитивно впливає на формування в здобувачів різних компетенцій (I. Тамозська, С. Куліш) [1], [2], зокрема й тих, що пов'язані з медіаграмотністю.

Значущою є етична складова медіаграмотності. Майбутні фахівці повинні дотримуватися норм інформаційної етики, розуміти принципи авторського права, поважати інформаційну конфіденційність, брати відповідальність за розповсюдження недостовірних даних. Медіаосвіта сприяє підвищенню відповідальності за власні інформаційні дії та допомагає уникати маніпуляцій у професійній діяльності.

Для ефективного формування в здобувачів освіти інфомедійної грамотності доцільно:

1) використовувати інтерактивні навчальні платформи, які дозволяють аналізувати медіаконтекст, працювати з великим обсягом інформації;

2) проводити тренінги, практичні заняття, де моделюються реальні ситуації інформаційних загроз та застосовуються різні способи, щоб їх уникнути;

3) упроваджувати ігрові методи (кейс-стаді, рольові ігри та інші), які сприяють розвитку критичного мислення, навичок інформаційного аналізу;

4) інтегрувати спеціальні курси з медіаграмотності в навчальні програми ЗВО (акцентуючи увагу на аналізі «інформаційних потоків», вивченні методів розпізнання

фейкової інформації / маніпулятивних технологій, застосуванні інструментів фактчекінгу);

5) використовувати соціальні мережі («Інстаграм», «Твіттер», «Фейсбук», «Ютуб» та інші) та онлайн-платформ для навчання / обміну знаннями з питань медіаграмотності.

Крім того, співпраця між освітніми закладами та медіаорганізаціями є важливим напрямом розвитку медіаграмотності. Запровадження спільних ініціатив (майстер-класів, відкритих лекцій, стажування тощо) сприятиме практичному застосуванню навичок. Вивчення реальних кейсів, аналіз журналістських розслідувань, практика фактчекінгу допоможуть здобувачам освіти розвинути навички розпізнавання інформаційних маніпуляцій.

Отже, інфомедійна грамотність є важливою компетентністю для майбутніх фахівців, що сприяє їхньому професійному розвитку та ефективній адаптації до сучасного інформаційного середовища. Інтеграція цифрових технологій та критичного мислення в навчальний процес дозволяє підготувати конкурентоспроможних спеціалістів, здатних ефективно працювати в умовах інформаційного суспільства. Упровадження навчальних курсів із медіаграмотності в систему освіти є важливим кроком для формування «відповідального інформаційного суспільства» та підготовки фахівців, які зможуть адаптуватися до сучасних викликів цифрової епохи.

Джерела:

1. Тамозьська, І. (2024). Педагогічні та науково-педагогічні працівники, здобувачі освіти як суб'єкти адаптивної педагогічної системи. *Педагогічна освіта: теорія і практика*, (37), 159-179. <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2024-37-159-179>

2. Тамозьська, І.В., & Куліш, С.М. (2024). Актуальність педагогічного феномена «знання педагогічного змісту» для успішної викладацької діяльності в закладах вищої освіти різних країн. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*, (4), 91-98. <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2023.4.13>

3. Borzenko, O., Tamozhska, I., Varhata, O., Hetmanenko, L., & Shevchuk, V. (2024). Development of Modern Teaching Methods under the Influence of Information Technologies. *Pakistan Journal of Life and*

Social Sciences, 22 (2), 4269-4279.
<https://doi.org/10.57239/PJLSS2024-22.2.00315>

4. Tamozhska, I., Chubuk, R., Pienov, V., Myroshnychenko, N., & Prokofyeva, L. (2024). Innovative teaching methods for developing basic skills in higher education students through real professional contexts. *Salud, Ciencia y Tecnología – Serie de Conferencias*, 3. <https://doi.org/10.56294/sctconf2024.1214>

Здоров'я та освіта XXI століття / Health and Education XXI

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА БІБЛІОТЕКА
ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЗАПОРІЗЬКА
ПОЛІТЕХНІКА»
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А.С. МАКАРЕНКА
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ
КОЛЕГІУМ» ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА
ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ БЕЗПЕКИ, ЕКОЛОГІЇ
ТА ЗДОРОВ'Я

**НАУКОВО-ІНФОРМАЦІЙНИЙ СУПРОВІД
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ
В КРИЗОВИХ УМОВАХ /
SCIENTIFIC AND INFORMATIONAL SUPPORT
OF PROFESSIONAL TRAINING OF SPECIALISTS
IN CRISIS CONDITIONS**

*Матеріали
II науково-практичного семінару*

*20 березня 2025 року
м. Київ*

УДК 378:37.091.12

*Рекомендовано до друку Вченою радою
гуманітарно-педагогічного факультету
Національного університету біоресурсів і природокористування України
(протокол № 9 від 17 травня 2025 року)*

Науково-інформаційний супровід професійної підготовки фахівців в кризових умовах: матеріали II науково-практичного семінару (20 березня 2025 року, м. Київ); відп. ред. і укл. Н. О. Терентьєва. Київ: Редакційно-видавничий відділ НУБіП України, 2025. 252 с.

Відповідальний редактор і укладач:

Терентьєва Н. О., доктор педагогічних наук, професор [Національний університет біоресурсів і природокористування України]

Рецензенти:

Бахмат Н. В., доктор педагогічних наук, професор [Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка]

Білик В. Г., доктор педагогічних наук, професор [Український державний університет імені Михайла Драгоманова]

ISBN 978-617-8598-13-6

Збірник репрезентує авторські матеріали, представлені в рамках проведення II науково-практичного семінару з міжнародною участю «Науково-інформаційний супровід професійної підготовки фахівців в кризових умовах», які органічно розкривають різні аспекти окресленої проблематики.

Матеріали стануть у нагоді науковим, науково-педагогічним, педагогічним, медичним працівникам, фахівцям в галузі фізичної культури і спорту, здобувачам усіх рівнів вищої освіти, учителям-практикам і керівникам закладів освіти.

© Автори публікацій, 2025

© НУБіП України, 2025